

Sulisartup sunniuteqarfiginngisaanik piffissami sivikitsumi tunisassiornermik unitsitsigallarneq pissutigalugu angerlartitaanermi suliffeqarnermi ikiorsiissutinik pissarsisinnaanerup annertusitineqarnissaa, suliffeqarfinni sunngaluartuniluunniit sulianut suugaluartunulluunniit atuutsinneqalernissaa anguniarlugu sulinermi ikiorsiissutit pillugit Inatsisartut inatsisaata nr. 2 majip 15-ianeersup 2014 allangortinneqarnissaanik kingusinnerpaamik UPA2020-imi siunnersuuteqaqqullugit Naalakkersuisut peqquneqarnissaannik Inatsisartut aaliangiiffigisassaattut siunnersuut.
(Inatsisartunut ilaasortaq Doris Jakobsen, Siumut)

pillugu

Inuussutissarsiornermut Aatsitassanullu Ataatsimiititaliap

siunnersuutip aappassaaneernejarnan

ISUMALIUTISSIISUTAA

Inuussutissarsiornermut Aatsitassanullu Ataatsimiititaliap suliarinninnermini ilaasortarai:
Inatsisartunut ilaasortaq Henrik Fleischer, Siumut, Siulittaasoq
Inatsisartunut ilaasortaq Múte Bourup Egede, Inuit Ataqtigiit, Siulittaasup tullia
Inatsisartunut ilaasortaq Aqqalu Jerimiassen, Atassut
Inatsisartunut ilaasortaq Hermann Berthelsen, Siumut
Inatsisartunut ilaasortaq Randi Vestergaard Evaldsen, Demokraatit
Inatsisartunut ilaasortaq Peter Olsen, Inuit Ataqtigiit
Inatsisartunut ilaasortaq Tillie Martinussen, Suleqatigiissitsisut

1. Siunnersuutip imarisai siunertaalu

Angerlartitaagallarnermi suliffeqarnermi ikiorsiissutinik pissarsisinnaanerup taamaallaat tunisassiornerup unitsinneqarnerani atuuttussaajunnaarluni aammattaarli sulinermik sivikitsumik unitsitsigallarnernut suunersunut tamanut atatillugu angerlartitaagallarnernut atuuttussanngorlugu annertusineqarnera siunnersuutip nassatarissavaa. Siunnersuummut tunngavilersuutini aamma atuarfiit aasaanerani matoqqagallartarnerat oqaatigineqarpoq. Siunnersuutitaaq nassatarissavaa aaqqissuussinerup “suliffeqarfinnut tamanut” atuutilerana. Taamaalilluni aaqqissuussineq siunnersuutip oqaasertalernejarnera malillugu taamaallaat nunami tunisassiornermut atuukkunnaarluni aammattaq imaani tunisassiornermi atuutilissaaq (assersuutigalugu avataasiorlutik uutiterivinni), taamatullu suliffeqarfinni suniluunniit sulisartunut nunami imaaniluunniit sulisunut.

2. Siunnersuutip Inatsisartuni siullermeerneqarnera

Suliffeerunnermi ikiorsiissutit tamakkiinerusumik atorneqalersinnaanerannik siunnersuutikkut anguniarneqartoq partiinit ataasiakkaanit taperserneqarpoq. Peqatigitillugu sulisunik angerlartitsigallartarnermut pissutaasut amerlasinnaasut soorlu tunisassiornerup teknikikkut ajutoornermik pissuteqartumik unitsinneqarnera aammalu sulinngiffeqarallarnerit arlalinnit erseqqissaatigineqarput. Sulianik unitsitsigallarnermi suleqataasunik suliamut attuumassutilinnik assersuutigalugu pikkorissartitsinernik sulisitsisut sammisaqartitsisarnerannik assersuutissaqartoq partiimit ataatsimit oqaatigineqarpoq.

Naalackersuisut misissueqqissaarnermut ingerlanneqartumut innersuussipput, akissuteqaammikkullu siunnersuutip itigartitsissutigineqarnissaa inassutigalugu. Sunniutaasinnaasut mianersuuttariallit matumani pineqarput, tassami suliffeerunnermi ikiorsiissutit kisimiitillugit naleqqussarneqartariaqanngimmata, isumaginninnikkulli ikiorsiissutinut allanut atatillugit nalilersorneqartariaqarlutik. Tamanna tunngavigalugu Naalackersuisut allannguutissatut siunnersuummik imaattumik saqqummiussipput:

”Inatsisartut aalajangiiffigisassaatur siunnersuut massumunnga tunngasoq, aalajangiiffigisassatut siunnersuutip saqqummiunneqartup, suleqatigiit assigiinngitsuneersut, nammineq pilersornerusinnaanermik tunngassutilimmik suliaqartut, tassani sulisinnaasut inuussutissarsiuinnissamat, sulinani pilersorneqarneq pineqarani, kaammattornissaannik, misissuisut suleqatigiinnerannut ilanngunneqarnissaa. Suliaq innutaasunut suliffissaaleqisunut suliffeerunnermi ikiorsiissutissanut ullutsinnut naleqqunnerusumik aaqqiissummut inassutinik arlalinnik inerneqartinneqassaaq.”

3. Ataatsimiititaliap suliarinninnera

Sulisut tamarmiusut suliffeerunnermi ikiorsiissutit, isumaginninnikkut ikiorsiissutaasartunik allanik sunniivigineqartartut¹ aqqutigalugit aningaasarsiornikkut annaasaqaratarsinnaanerisa siunnersuuteqarnermi annikillisarniarnerat siunertarineqartutut ataatsimiititaliamit isigineqarpoq. Inuussutissarsiornermut Aatsitassanullu Ataatsimiititaliap maluginiarpaa Naalackersuisut suliassaqarfiit akimorlugit suleqatigiinnermik aallartitserersimasut, tassani suliffeerunnermi ikiorsiissutit pissusissamisoortumik ilanngunneqarsinnaassallutik. Aammattaaq ataatsimiititaliap maluginiarpaa Naalackersuisut allannguutissatut siunnersuumminni suliamut taassumunnga piffissaliisimangitsut.

Ataatsimut isigalugu siunnersuutikkut anguniarneqarpoq pisortat taarsiissutinik

¹ <https://www.vive.dk/da/udgivelser/analyse-af-offentlig-hjaelp-13023/>

tunniussisarnissaat tamatumalu peqatigisaanik inuussutissarsiortut aningaasanik taakku amerlaqataannik sipaaruteqarnissaat.

Siunnersuutip nassatarisaanik akiliutit namminersortunit pisortat aningaasiviinut ajoqutaasumik pisortanut nuunneqassapput, kisiannili namminersortunut sulisunullu pineqartunut iluaqutaasumik. Ataatsimiititaliaq tunngaviatigut isumaqarpoq suliffeqarfiit sulisullu sulinerup uneqattaanginnissaa anguniarlugu sapinngisaminnik iliuuseqartariaqartut. Aningaasartuutit akuusunit ilisimasaqarnerpaanit piginnaasaqarnerpaanillu isumagineqarpata sulinerup unitsinneqanngilluinnarnissaanut piunassuseqarneq annertunerussaaq. Ilisimasaq taanna pisortat ingerlatsivianniinnani suliffeqarfinniippoq sulisuniillunilu. Aaqqissuussineq taamaattoq isumakulunnartoqartikkini ataatsimiititaliap oqaatigerusuppa.

Siunnersuummi qitiutinneqarput sulisut pisuussutiginnigisaannik tunisassiornermik unitsitsinerit. Sulisitsisumut sulisumullu tunniussinerit siunnersuuteqartumit oqaatigineqartut pisuussutiginnigisamik pilersaarutaangitsumillu tunisassiornerup unitsinneqarnerinut atuutiinnaratik aammattaarli piffissamut sulinngiffeqarallarfiusumut atuupput. Aningaasarsiaqaatigaluguliuna sulinngiffeqarnissaq sulisup aningaasarsianut ilanngullugu pisinnaatitaaffigigaa, taamaammallu sulinngiffeqarnissat sulisitsisup pilersaarusiortussaavai. Naatsorsuutiginnigisamik tunisassiornermik unitsitsinernut sanilliullutik piffissat sulinngiffeqartarfiit siumut naatsorsuutigineqarsinnaanerupput. Sooq siumut naatsorsorneqarsinnaareersumik sulinermik unitsitsinernut matussusiinerit pisunut siumut naatsorsorneqarsinnaangitsunut matussusiinernut sanilliunneqarnissaat ataatsimiititaliamit takujuminaatsinneqarpoq.

Kiisalu oqaatigineqassaaq angerlartitsisarnermik aaqqissuussineq ullumikkut atuuttumut naleqqiullugu annertusaavigineqarpat, tamanna qaammammusiallit pilliutigalugit nalunaaquttap akunnermusiallit amerliartornerulernerannik nassataqarsinnaavoq. Tamanna angerlartitsigallartarnermik aaqqissuussinermi malittarisassat qaammammusialinnut atuunnatik taamaallaat nalunaaquttap akunnermusialinnut atuummata. Nalunaaquttap akunnermusiallit atorfinititaanermi qaammammusialittut atugassaqartitaanngillat, tamatumunnga ilaavoq atorfeqarnikkut assinganik qulakkeerunneqannginnerat. Nalunaaquttap akunnermusialinnik sulilersitsisarneq sulisut taarseraannerunerunerannik nassataqarsinnaavoq, tamannalu pikkorissaasariaqarnerunikkut, ilinniartitsisariaqarnerunikkut kiisalu sulisut misilittagakinernerisigut tunisassiorsinnaassutsip appasinnerulerneranik nassataqarsinnaavoq. Siunnersuutip siunertami akerlianik sunniuteqalersinnaanera ataatsimiititaliamit eqqumaffigineqarpoq, tassalu ataatsimut isigalugu suliffeqarnerup isumannaassusia sulisut ilaannut appararluni aammalu aningaasarsiorfeqarnerup qularnassusia qaffariarluni, tamanna soorunami erseqqinnerusumik misissueqqissaarnermut

ilanngunneqartariaqarpoq, tamannalu Naalakkersuisunit erseqqissaatigineqartutut suliassaqarfiit assigiinngitsut suleqatigiinnerannut atatillugu pisinnaavoq. Taamaammat allannguutissatut siunnersuut iluarsiiisuteqarfiusoq una ataatsimiititaliamit saqqummiunneqarpoq:

”Imminut pilersorsinnaasut amerlisarneqarnissaat anguniarlugu, sulisinnaasut uninngaannarluni pilersorneqarnermut taarsiullugu suliffeqarnermi sunniutilimmik akuulernissamut piumasuseqarnerannik suliassaqarfiit akimorlugit suleqatigiissitat misissuinerannut ingerlareersumut suliffeerunnermi ikiorsiissutit pillugit Inatsisartut inatsisaata nr. 2, 15. maj 2014-imeersup allanngortinneqarsinnaanerata ilanngunneqarnissaa pillugu Inatsisartut aalajangiiffigisassaattut siunnersuut, taamaalillugu tunisassiornerup unitsinneqarneranik pissuteqartumik angerlartinneqarallartutut suliffissaarunnermi ikiorsiissutinik pisinnaatitaaffeqarneq sulisup pisuussutigingisaanik sulinermik sivikinnerusumik unitsitsigallarnernut tamanut atuuttunngorlugu annertusineqarluni, peqatigisaanillu suliffeqarfinni sorlerniluunniit sulisunut atuuttunngorlugu annertusineqarluni. Suliaq innuttaasunut suliffeqanngitsunut suliffeerunnermi ikiorsiissutinik tunniussisarnermik aaqquissuussinermut ullutsinnut tulluarnerusumut kaammattuutinik arlalinnik imaqaassaaq kingusinnerpaamillu UKA2020-imi Inatsisartunut agguanneqassalluni.

4. Siunnersuutip aningaasaqarnikkut kingunissai

Nunatsinni pisortat aningaasaataannik 30 mio. kr.-inik annaasaqarneq aningaasaqarnikkut kingunissat ilagigaat Naalakkersuisunit paasissutissiissutigineqarpoq. Aningaasat pineqartut amerlanerulluarsinnaasut qanoq amerlatiginissaat nalorninartulerujussuuvoq – allaat 80 mio. kr.-inut missingerneqarsinnaallutik². Pisortat ingerlatsineranni kiisalu suliffeqarfinni allaffissornikkut aningaasartuutit 1,5 mio.kr.-it missaanniittut tassunga ilanngunneqassapput. Suliffeqarfilli aningaasarsissaraluanik 32 mio. kr.-it missaannik sipaaruteqartussaapput. Sipaaruteqarneq taanna pisortat aningaasiviisa annaasaasa amerlaqataannik annertussuseqassaaq. Siunnersuut ataatsimut isigalugu inuiaqatigiinnut 1,5 mio. kr.-it nalingannut allaffissornerulernikkut annaasaqaataassaaq.

5. Ataatsimiititaliap inassuteqaatai

Ataatsimiititaliap **isumaqatigiittup Inuussutissarsiornermut Aatsitassanullu Ataatsimiititaliap** allannguutissatut siunnersuutaata **akuersissutigineqarnissaa** inassutigaa.

² Imm. 37 / 95 UKA 2016 nassuiaat, qupp. 12

Ataatsimiititaliap taama oqaaseqaateqarluni isumaliutissiisummilu allassimasutut paasinnilluni siunnersuut aappasaaniigassanngortippaa.

Henrik Fleischer
Siulittaasoq

Hermann Berthelsen

Múte B. Egede
Siulittaasup tullia

Aqqalu Jerimiassen

Randi V. Evaldsen

Peter Olsen

Tillie Martinussen